

04/10/2008
2008/18

BASIN BÜLTENİ

1 milyar YTL'lik dizi ekonomisi

Yerli diziler bu sezona da damgasını vuracak. 11 ulusal kanalda bu sezon 20'si yeni 63 yerli dizi yayınlanıyor. Reyting rekorları kıran dizilerin hem yapımcıları, hem de bu dizileri yayınlayan kanallar kazanıyor. İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın (İSMMMO) "Dizi Ekonomisi" araştırmasına göre, bölüm başına maliyetleri 100 ila 300 bin YTL arasında değişen diziler, reklam ve sponsorluk gelirleriyle birlikte yaklaşık 1 milyar YTL'lik bir ekonomi ortaya çıkarıyor.

Yerli diziler açısından son 3 yıldır adeta bir patlama yaşanıyor. 19 Eylül 2008 tarihi itibarıyla, bu sezon 13 yerli dizi ile Kanal D, 11 yerli dizi ile ATV bu alandaki iddiasını ortaya koyuyor. Bu sezon Star TV, 8 yerli diziyi izleyenlerine sunuyor. Geçen sezon en çok dizi yayınlayan kanallardan olan Show TV de bu sezon 5 yerli dizi yayınlayacağını ilan etti. Yerli diziler, yapımcısından yönetmenine, oyuncusundan senaristine kadar ekran önünde ve arkasında yaklaşık 150 bin kişiye istihdam olanağı sağlıyor. İSMMMO'nun araştırmasına göre, bir dizinin bölüm çekimi maliyeti 100 ile 300 bin YTL arasında değişiyor. Bu maliyet ortalama 200 bin YTL olarak alındığında 63 yerli dizinin yaklaşık bir yıllık çekim maliyeti 500 bin YTL'yi aşıyor. Buna dizilerin bölüm başına en az 300 bin YTL olan reklam gelirleri ve 10 ila 70 bin YTL arasında değişen ana sponsorluk gelirleri de eklendiğinde, yıllık en az 1 milyar YTL'lik bir dizi film ekonomisi oluşuyor.

TÜRMOB Genel Başkan Yardımcısı ve İSMMMO Başkanı Yahya Arıkan, raporda yer alan değerlendirmesinde, dizi film piyasasının gelişmesini sürdürdüğünü belirtti. Arıkan, kayıtlı ekonominin artmasıyla, yerli dizi film sektörünün Türk ekonomisine daha büyük katkıları olabildiğini söyledi. Reyting sıralamalarında üst sıralarda yer alan dizi oyuncularının ve yapımcılarının, vergi sıralamasında da üst sıralarda yer almasını beklediklerini söyleyen Arıkan, "Böylece sektör, Türkiye açısından daha gurur duyulabilecek noktaya gelecektir" diye konuştu.

100 KİŞİLİK EKİP

Dizi ekonomisinin en önemli itici gücünü, ekran önünde ve arkasındaki çalışanlar oluşturuyor. Bir dizide, ekran önünde ortalama 20 ila 30 oyuncu görev alıyor. Kamera arkasında bunun iki-üç katı bir teknik ekip bulunurken, stüdyoda görev alanlarla birlikte **bir dizide görev alanların sayısı ortalama 60 ila 100 kişi** arasında değişiyor. Bir dizinin yapımında servisçiden çaycıya, malzemeciden kuaföre kadar onlarca farklı mesleğe mensup çalışanlar görev alıyor.

DİZİ BAŞINA MALİYET

Milyonları ekran başına kilitleyen dizilerin bölüm başına maliyeti, 60 bin YTL'den başlayıp 500 bin YTL'ye kadar çıkabiliyor. Samanyolu ve Kanal 7 gibi kanallarda diziler daha düşük bütçelerle çekilirken, en çok seyredilen bazı dizilerin çekim maliyeti 500 bin YTL'yi bile buluyor. Geçen sezon Kurtlar Vadisi 500 bin YTL rakamını bulmuşken, bu sezon da Kanal D'de yayınlanan Binbir Gece dizisinin bu rakama ulaştığı belirtiliyor. Ancak genel olarak sektör temsilcileri **dizilerin bölüm başına maliyetinin 100 ila 300 bin YTL** arasında değiştiği görüşünde birleşiyorlar.

OYUNCU ÜCRETLERİ

Bir dizide maliyetin yüzde 20'sini başrol oyuncusunun ya da oyuncularının aldığı ücretler oluşturuyor. Bu da demek oluyor ki, başrol oyuncuları bölüm başına 10 ila 30 bin YTL arasında ücret alıyor. Türkiye'de en çok kazanan dizi oyuncusu unvanını elinde bulunduran Necati Şaşmaz'ın Kurtlar Vadisi'nde 'Polat Alemdar' rolü nedeniyle bölüm başına 75 bin YTL aldığı belirtiliyor. Dizilerde önemli rolleri genellikle tiyatro ve sinemadan gelen oyuncular oynuyor. Zaten dizilerin star oyuncuları; ya sanatçılar ya da profesyonel oyuncular arasından çıkıyor. Star oyuncu, orta kademe oyuncu (ikinci başrol) ve karakter oyuncularının büyük bölümü Devlet Tiyatroları ve Şehir Tiyatroları'ndan yetişiyor ve halen bu kurumlarda çalışıyor. Dizi sayısının artmasıyla birlikte ve bu işi profesyonel olarak yapan tiyatro sanatçısının sayısı o kadar çoğaldı ki, geçen yıl Devlet Tiyatroları kadrosunda yer alan oyuncuların, televizyon dizilerinde rol alamamasına yönelik bir düzenleme yapılması bile gündeme geldi. Bu karara göre oyuncular; ya Devlet Tiyatroları'ndan istifa edecekler ya da dizi defterini kapatacaklardı. Bu karar dizilerde oynayan 500'e yakın devlet tiyatrosu oyuncusunu etkiliyordu ama yasak gerçekleşemedi.

OYUNCU FABRİKALARI

Sektörün figüran dahil her kademedeki oyuncu ihtiyacını ağırlıklı olarak cast (oyuncu) ajansları karşılıyor. 1990'lı yılların başında sayıları ancak 5'i bulan cast ajanslarının sayısı bugün 100'ü geçiyor. Ancak bunların 20'si dizi sektöründe etkin olabiliyor. Cast ajanslarına kayıtlı oyuncu sayısının 50 bini bulunduğu tahmin ediliyor. Avukattan ev hanımına, mühendisten öğretmene kadar birçok mesleğe mensup kişiler; reklam, sinema ve dizilerde rol alıyor. Cast ajanslarına kayıtlı olanların birçoğu oyunculuğu hobi olarak yaparken, bazıları da şöhret kapılarını aralamayı umuyor. Ajanslara günde ortalama 50 kişinin başvurduğu belirtiliyor. Bir markanın yüzü, sesi olmak ya da ekranda kendilerini görme fikri insanlara cazip geliyor. Ajansların kataloglarına girebilmek için oyuncu adaylarından 40 ila 200 YTL arasında değişen başvuru ücretleri alınıyor. Fotoğraf ve deneme filmi çekimi için talep edilen bu ücret, kimi kesimlerce yasal bulunmuyor. Cast ajansları zaten bir oyuncuyu dizi çekimine gönderdiği zaman yapımcıdan ücretini alıyor. Anlaşmalara göre, cast ajansının, yapımcı şirket tarafından ödenen ücretin yüzde 20'sini alması, kalanını oyuncuya vermesi gerekiyor. Ancak sektördeki ajanslara kayıtlı oyuncular, kimi zaman ajansın aldığı payın yüzde 70'i bulunduğunu söylüyorlar.

Dizilerde oynayan oyuncuların yüksek ücret alması, yapımcılarla oyuncu adayları arasında aracı olan cast ajanslarına ilgiyi artırıyor. Cast ajanslarından sağlanan oyuncular dizilerde genellikle yalnızca görüntü (örneğin bir kafeterya sahnesinde kafede oturanlar) veya 10 saniyelik hikayeyi etkilemeyecek küçük rollerde kullanılıyor. Görüntü figüranı olarak setlere gidenler, kimi zaman 4-5 saat bekleseler de aldıkları ücret 20-30 YTL arasında değişiyor. Bir cümlelik bir diyalogu olan oyuncu, cast ajansı aracılığıyla sete gitmişse, en fazla alacağı ücret 70 ila 100 YTL oluyor.

Oyuncuyu direkt yapımcı şirket çağırır mıyorsa, bir cümlelik yani 10-20 saniyelik diyaloglu bir rol için aldığı ücret, 50 YTL'den başlıyor; 200 YTL'ye kadar çıkabiliyor. Ancak hikayede önemli olan küçük bir rol alındığında ise ücret bölüm başına 500 YTL'yi buluyor.

Profesyonel olarak oyunculuk mesleğini yapanlar genellikle menajerlik sistemiyle çalışıyor. Amatör olarak oyunculuk yapan insanların kazançları profesyonel oyuncularla kıyaslandığında düşük kalıyor.

Dizi sektörü büyürken, sorunları da beraberinde büyüyor. Sektörün en büyük sorunu, 85 ila 120 dakika olarak çekilen dizi bölümleri... Avrupa'da diziler 45 dakika olarak çekilip yayınlanırken, Türkiye'de her bölüm bir sinema filmi uzunluğunda... Türkiye'deki dizilerin artık en az 85 dakika çekilmesi oyuncularını da isyan ettiriyor. Kimi zaman günlerce sette yatıp kalkan, yılanmaya bile fırsat bulamayan oyuncular, örgütlenmeye çalışıyorlar.

DİZİLERDEKİ ÜCRETLER	
Görevi	Bölüm başına aldığı ücret
Yönetmen	5-15 bin YTL
Senarist	5-15 bin YTL
Müzişyen	2-8 bin YTL
Yönetmen yardımcısı	500-4 bin YTL
Başrol oyuncusu	10-30 bin YTL
Orta kademe oyuncular	5-10 bin YTL
Noname (ünlü olmayan) oyuncu	2-5 bin YTL
Diyaloglu bölüm oyuncusu	50-500 YTL
Cast ajansından diyaloglu oyuncu	50-200 YTL
Cast ajansından görüntü figüranı	20-30 YTL

REYTING GARANTİSİ

Bazı televizyon kanalları, dizileri 'iç yapım' olarak kendisi yapıyor ya da bağlı olduğu grubun yapım şirketine yaptırıyor. Kanal D'deki Küçük Kadınlar dizisini, Doğan Grubu'nun yapım şirketi D Productions yaparken, FOX TV Prenses Perfinya'yı kendisi yapıyor. TRT'de genellikle dizileri iç yapım olarak hayata geçirmeyi tercih ediyor. Ancak yerli dizilerin yüzde 90'ını yapım şirketleri yapıp, televizyonlara pazarlıyor. Bir yapım şirketi birden çok kanala, birden fazla dizi satabiliyor. Yönetmen Sinan Çetin'in sahibi olduğu Plato Film, ATV için Avrupa Yakası'nı yaparken, Kanal 1 Televizyonu'na Peri Masalı'nı yapıyor. Med Yapım ise Show TV için Doktorlar dizisini, Fox TV için Ece'yi hazırlıyor.

Yapım şirketleri, dizilerin maliyetinin üstüne yüzde 20 ila 40 arasında değişen oranlarda kar koyarak, televizyon kanallarına satıyor. Ancak dizisine şans verilmesini isteyen bazı yapımcılar, maliyetinin altına bile kanallara dizilerini satabiliyorlar.

Yapım şirketi her bölümü yapıp, yayınlanacağı tarihten önce kanal yönetiminin ilgili birimine teslim ediyor.

SEYİRCİ KAPMA BÖLÜMLERİ

Yapımcılar, kanallarla genelde reyting anlaşması yapıyorlar. Yapımcılar için ilk üç bölüm genellikle seyirciyi kapma bölümleri olarak tabir ediliyor. Yine ilk üç bölümde dizinin kimliği de oturmuş oluyor. Yapımcılar genellikle prime time'da 7 reyting garantisi vererek kanal yönetimleriyle el sıkışıyor.

Reyting arttıkça, yapımcıların da kanallardan bölüm başına aldıkları ücret artıyor. Ancak bu ücret ikili görüşmelerle belirlendiği için yapımcılar ve kanallar tarafından da gizli tutuluyor. Öğrendiğimize göre 7 reyting garantisi ile yayına başlayan bir dizinin yapımcısına, kanal yönetimi bölüm başına 200 bin YTL ödüyor. Dizinin reytingi bir puan arttığında ise yapımcıya ortalama 50 bin YTL daha fazla ödeme yapılıyor. Yani 9 reyting alan bir dizi için kanallar 300 bin YTL'yi de gözden çıkarabiliyor. Tabii bu ücretler belirlenirken kanalın genel reyting ortalamasının da önemi var.

YAPIMCILAR DA BATAR!

Bölüm başına bütçeleri 100 ila 300 bin YTL arasında değişen diziler, yapımcılar açısından 10'uncü bölüme geldiğinde ancak maliyetini karşılamış oluyor. Ancak beklenen reytingi alamayıp da erken yayından kaldırılan diziler, bu işe para koyan yapımcıları da zor durumda bırakıyor. Dizi sektöründeki canlılık bu sektöre yeni yapımcıların girmesini özendirirken, reytingler açısından başarısız bulunup erken yayından kaldırılan dizilerse, yapımcılarının batmasına bile neden oluyor.

Bir dizinin bütçesini nasıl oluştuğuna gelince... Dizi bütçesinin yüzde 3 ila 5'i daha dizinin ön hazırlık aşamasında kullanılıyor. Bir dizi yayına girmeden 6 ila 8 ay önce ön hazırlıkları başlıyor. Yer, kostüm gibi ilk masraflar bu ön prodüksiyon bütçesinden kullanılıyor ve yapımcı şirketi tarafından ödeniyor. Dizi çekilmeye başladıktan sonra, bütçenin yarısına yakını oyuncu kadrosuna gidiyor. Bütçenin yüzde 20 bölümünü yönetmen, senarist, müzisyen gibi yapımcı ekibi alıyor. Teknik ekibin aldığı pay yüzde 5 iken, ekipman, dekor-kostüm, film-kaset ücreti, post prodüksiyon ve prodüksiyon giderleri için harcanıyor.

HANGİ YAPIMCI, HANGİ DİZİYİ ÇEKİYOR?	
Yapım Şirketi	Halen yaptığı diziler
Pana Film/Raci Şaşmaz	Kurtlar Vadisi Pusu, Eşref Saati
BKM	Benim Annem Bir Melek, Bir Varmış Bir Yokmuş
Play Prodüksiyon	Parmaklıklar Altında, Elif
Süreç Film/Ali-İnci Kırhan Gündoğdu	Selena
FM Yapım	Sıla
Plato Film/Sinan Çetin	Avrupa Yakası, Peri Masalı,
Osman Sınav	Doludizgin Yıllar
Base Yapım-Sergin Akyaz	Gonca Karanfil

Film Pop	Gurbet Kuşları
Focus Film/Nilgün Sağyaşar-Sadık Deveci	Bizim Evin Halleri, Unutma Beni, Bez Bebek
Pastel Film/Yaşar İrvül	Son Ağa
Rüzgar Yapım/Kıraç-Ayşe Şule Bilgiç	Pulsar
Tims Productions/ Timur Savcı	Derdest, Kavak Yelleri
Sinetel Film/ İbrahim Mertoğlu	Baba Ocağı
Gold Film/ Faruk Turgut	Vazgeç Gönüm, Sonbahar, Annem
BKM/Necati Akpınar	Bir Varmış Bir Yokmuş
Ay Yapım/ Kerem Çatay	Aşk-ı Memnu, Yaprak Dökümü, Dudaktan Kalbe
Erler Film/Türker İnanoğlu	Arka Sokaklar, Akasya Durağı
Altioklar/ Mehmet-Emine Altioklar	Gece ve Gündüz, Kızlar Takımı, Emret Komutanım
İstanbul Massmedia	Düğün Şarkıcısı
Asis Yapım	Yol Arkadaşım
TMC/Erol Avcı	Binbir Gece
Mint Yapım/Birol Güven	Arka Sıradakiler, Yalancı Romantik
Med Yapım	Ece, Doktorlar
SPM Yapım	Zülfikar
Halk Film	Kırk Hadis Kırk Film
Melih Sezgin	Beşinci Boyut, Hakkını Helal Et, Kollama
Ahmet Gülerüz	Hekimoğlu
Salih Asan	Tek Türkiye
Mustafa Kartal	Yeşeren Düşler
Demir Keskin	Şubat Soğuğu
C Yapım, Tülin Çetinel Soyarslan	Deniz ve Mehtap
Yağmur Ajans	Aşkı Aşkı
Süreç Film/Volkan Kocatürk	Kardelen
Koliba Film/Ata Türkoğlu Not: Bu tabloya televizyonların iç yapımı olan filmler alınmamıştır.	Gece Sesleri, Beni Unutma

150 YÖNETMEN VAR

Bir diziyi yapımcının hayata geçirebilmesi için üç saç ayağını tamamlaması gerekiyor. Yönetmen, senarist ve müzik... Türkiye’de yönetmen ve senaristler genelde

Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği (SİNEBİR) ve Film Yönetmenleri Derneği çatısı altında örgütleniyor. SİNEBİR’in 170 üyesinin yaklaşık 90’ı yönetmen, geri kalanı ise senaristler. Film Yönetmenleri Derneği’nin üye sayısı da 160. Türkiye’de dizi ve film çeken 150 aktif yönetmenin olduğu belirtiliyor. Dizi çeken yönetmenlerin ücretleri de çalıştığı kuruma ve dizinin yayınlanacağı kanala göre değişiyor. TRT’ye dizi çeken yönetmenlerin ücretleri bölüm başına 7- 7 bin 500 YTL’den başlarken, Samanyolu ve Kanal 7 gibi düşük bütçeli dizi çeken kanallarda yönetmen ücretleri bölüm başına 3 bin 500 YTL...

Yönetmenin adı duyulmaya ve ünlenmeye başladıkça aldıkları ücretler artıyor. İyi reyting alan bir diziyi çeken yönetmen bölüm başına 20-25 bin YTL de

kazanabiliyor. Yönetmen yardımcıları ise bölüm başına 500 YTL'den başlayan ve 3 bin 500- 4 bin YTL'yi bulan ücretlerle çalışıyor.

USTA- ÇIRAK İLİŞKİSİ

Son yıllarda dizilerin beklenmedik yükselişi, yönetmen ve senarist açığına ortaya çıkardı. Özellikle yönetmen açığı reji asistanlığından kamera yönetmenliğine, oradan da görüntü yönetmenliğine uzanan bir usta-çırak ilişkisi içinde yetişenlerle çözülüyor. Senarist ihtiyacını gidermek için de son dönemlerde birbiri ardına senaryo okulları açılıyor. Senaryocular Derneği'nin açtığı kurs ve yönetmen Sinan Çetin'in Kadir Has Üniversitesi İletişim Fakültesi ile ortaklaşa açtığı Plato Film Okulu bünyesinde kurulan Senaryo Atölyesi, bu okullardan sadece birkaçı...

Mühendislerden ev kadınlarına kadar birçok insan bu senaryo okullarına giderek kendilerine iyi kazanç sağlayabilecekleri yeni bir iş edinmeye çalışıyorlar.

Senarist adaylarının en büyük motivasyonu ise, dizilerde haftada 5 ila 15 bin YTL arasında değişen senarist ücretleri...

(Raporun ekinde bu sezondaki yerli dizilerin yönetmenleri ve senaristlerinin kim olduğunu anlatan bir tablo bulunmaktadır.)

DİZİ MÜZİKLERİ KAZANDIRIYOR

Dizilerin seyirci tarafından sevilip tutulmasında dizi müziklerinin önemi de büyük. Bunu keşfeden yapımcılar, dizi müzikleri için de kesenin ağzını açmış durumda. Dizi müzikleri için bölüm başına, 2 ila 8 bin YTL arasında bir ücret ödeniyor. Bu rakamın tamamı elbette sanatçıya kalmıyor. Orkestra, stüdyo gibi harcamalar da bu rakamdan karşılanıyor. Dizi ne kadar çok yayında kalırsa, müzik için alınan pay da artıyor.

Türkiye müzik piyasasının rakamsal büyüklüğünün 30 milyon YTL olduğu tahmin ediliyor. Yine yapılan tahminlere göre, dizi müzikleri pazardan yüzde 5 pay alıyor.

Türkiye'de dizi müzikleri denilince ilk akla gelen sanatçı Kıraç. Zerda, İstanbul Masalı, Aliye, Beyaz Gelincik, Binbir Gece ve Yağmur Zamanı gibi dizilerin müziklerini hazırlayan Kıraç, bu sezon da Kanal D'de yayınlanan Binbir Gece, Küçük Kadınlar ve Annem dizileriyle birlikte, Star TV'de Pulsar ve Sonbahar dizilerinin müziklerini yapıyor. Kıraç, aynı zamanda Pulsar dizisinin de yapımcılarından...

Dizi müzikleri yalnızca dizide yayınlanmakla kalmıyor, dizi devam ederken ya da sonrasında albüm de yapılıyor. Bu albümlerin satışları da yapımcılarını memnun ediyor. Dizi müzikleri cep telefonlarına melodi olarak da indirilerek de kazanç sağlıyor. Ancak sanatçılar bu noktada haklarını alamamaktan şikayetçi.

DİZİLERİN MÜZİKLERİNİ KİMLER YAPIYOR?	
Dizi Adı	Müzik yapımcısı
Binbir Gece, Küçük Kadınlar, Pulsar, Sonbahar, Annem	Kıraç
Aşk-ı Memnu, Dudaktan Kalbe, Yaprak Dökümü	Toygar Işıklı
Sıla	Can Hatipoğlu-Murat Tunalı
Elveda Rumeli	Kemal Sahir Gürel
Doludizgin Yıllar	Cem Erman
Bizim Evin Halleri	Can Atilla
Arka Sokaklar	Murat Evgin
Akasya Durağı	Bora Ebeoğlu-Cengiz Onursal
Gece ve Gündüz	Mehmet Can Erdoğan
Düğün Şarkıcısı	Alpay Ünyaylar
Kavak Yelleri	Pinhani
Zülfikar, Vazgeç Gönlüm	EMG Müzik
Kırk Hadis Kırk Film	Fatih İhlamur
Eşref Saati	Bolahenk
Doktorlar	T&A Project

REKLAMIN ASLAN PAYI

Televizyon kanallarının yayın sürelerinde dizilere bu kadar çok yer ayırmasının nedeni, reklam pastasından daha çok pay alabilmek. Reklamveren de her hafta aynı saatte ekran başında bulabileceği bir hedef kitleye ulaşabildiği için durumdan memnun. Reklam sektörünün büyüklüğü yaklaşık 4.5 milyar YTL'yi buluyor. Son yıllarda sektörün yeni büyüme araçlarından birinin 'yerli diziler' olduğunu söylemek yanlış olmaz. 80 dakikalık bir dizinin arasına yaklaşık 30 dakikalık (yarım saat) reklam alınıyor. .

Reklam tarifeleri kanallara göre farklılık gösterse de, prime time'da (saat 20.00 ile 23.00 arası) yayınlanan dizi arasındaki reklamların saniye fiyatı 200 ile 400 YTL arasında değişiyor. Araştırmalar, bir televizyon kanalının dizi başına 360 bin ile 900 bin YTL arasında reklam geliri elde ettiğini ortaya koyuyor.

Diziler genellikle prime time'da yayınlanıyor. Televizyonların prime time'larının yüzde 80'ini diziler işgal ederken, prime time'daki reklam gelirleri ise televizyonlarının kazancının yüzde 70-80'ini oluşturuyor. En çok izlenen dizilerin 30 saniyelik reklam spotu bile 6-7 bin dolar... Ancak bu tarife prime time'da yayınlanan diziler için geçerli.

EN ÇOK REKLAM VERİLEN DİZİLER

Medya Takip Merkezi'nin 4-10 Ağustos 2008 tarihinde yaptığı araştırmada, en çok reklam alan program tipleri incelendi. Burada da yerli dizilerin ezici bir üstünlüğü olduğu ortaya çıktı. Söz konusu haftada televizyon kanallarında yerli diziler 17 bin 282 adet reklam aldılar. Bu reklamların toplam süresi ise 395 bin 439 saniye oldu. İkinci en çok reklam alan programlar ise haberler oldu. Haberler 6 bin 30 adet reklam alırken, bu reklamların toplam süresi 136 bin 838 saniye olarak gerçekleşti.

Medya Takip Merkezi, İSMMMO'nun 'dizi ekonomisi' raporu için de özel bir araştırma yaptı. Bu araştırmaya göre, 8-14 Eylül 2008 tarihleri arasında en çok reklam alan ilk 10 yerli dizi incelendi. Star'da yayınlanan Derdest dizisi tekrar bölümleriyle birlikte 5 bin 674 saniye reklam alarak, söz konusu haftada reklam rekortmeni oldu.

EN ÇOK YERLİ DİZİLER REKLAM ALIYOR		
No	Yerli Dizi Adı	Reklam aldığı toplam süre (Sn)
1	Derdest (Star)	5.674
2	Tek Türkiye (STV)	5.515
3	Doktorlar (Show TV)	5.478
4	Dudaktan Kalbe (Show TV)	5.064
5	Baba Ocağı (Star)	4.868
6	Yaprak Dökümü (Kanal D)	4.862
7	Ask-ı Memnu (Kanal D)	4.724
8	Doludizgin Yıllar (ATV)	4.547
9	Gece Sesleri (Show TV)	4.311
10	Ölümsüz Kahramanlar (STV)	4.106

MTM Medya Takip Merkezi'nin 8-14 Eylül tarihlerinde takip ettiği TV kanallarında yaptığı reklam ölçüm sonuçlarından derlenmiştir. (Araştırmaya dizilerin, yeni, tekrar ve özel bölümleri dahil edilmiştir)

SPONSORLUK YARIŞI

Dizilerin tek gelir kaynakları reklamlar değil. Sponsorluklar da dizi ekonomisinde önemli bir yer tutuyor. Ürünlerini marka yapmak ya da marka

bilinirliklerini artırmak isteyen firmalar, tüketiciye kendilerini en hızlı tanıtma yollarından biri olarak yerli dizileri görüyor.

Son dönemlerin en büyük bütçesine sahip olan Kurtlar Vadisi dizisi, yayına başladığı günden itibaren birkaç ana sponsor değiştirdi. İlk olarak Next&Nextstar Uydu Sistemleri'nin ana sponsorluğunda çekilen diziyeye daha sonra Atiker Sıralı Otogaz Sistemleri ve Romanson saatleri, Kurtlar Vadisi'ne ana sponsor oldu. Marka bilinirliklerini artırmak için dizilere ana sponsor olmak için yarışan markalar bölüm başına 10 bin TL'den 70 bin YTL'ye kadar değişen rakamlarda ana sponsorluk bedeli ödüyorlar. Bir dizinin tutmasıyla daha dizi devam ederken ana sponsorluk bedeli artabiliyor. Yani bölüm başına 10 bin YTL ile başlayan ana sponsorluk, devam eden bölümlerde 70 bin TL'ye kadar çıkabiliyor.

Diziler bir ana sponsorun yanı sıra 40'a yakın da sponsor alıyor. Dizinin sonunda yalnızca logoları yayınlanan sponsorların bazılarında ücret alınırken, bazıları da dizideki oyuncuların kıyafetlerinden, kalacakları otele kadar birçok gideri karşılıyor.

Son yıllarda mücevherat ve kuyum sektörünün dizilere ana sponsor oldukları dikkat çekerken, sıralı otogaz sistemlerinden gıdaya, ayakkabıdan yatağa kadar farklı sektörlerden de ana sponsor olmak için dizilere ilgi gösterdiği gözleniyor.

DİZİLERİN ANA SPONSORLARI		
Dizinin adı	Yayınlandığı kanal	Ana sponsoru
Elveda Rumeli	ATV	Tahsildaroğlu Peynir
Annem	Kanal D	Polaris terlikleri
Gece Sesleri	Show TV	Özgüllü Süt Ürünleri
Küçük Kadınlar	Kanal D	İşbir Yatak
Doktorlar	Show TV	Kavram Yayınları
Gece Gündüz	Kanal D	Rozi
Aşk-ı Memnu	Kanal D	Taç ev tekstil ürünleri
Binbir Gece	Kanal D	Koçak Gold

EMLAKÇILARA İŞ ÇIKTI

Diziler yalnızca reklam sektörü için değil başka sektörler için de sürükleyici oluyor. Dizilerin emlakçılık ve araç kiralama şirketlerine de yeni iş kapıları açtığını belirtebiliriz. Dizilere mekan sağlayan emlakçılar, konaktan villaya, yalıdan ofise kadar birçok mekanı kir alıyor. Dizi mekanlarının günlük kirası 350 YTL'den başlıyor ve 6 bin dolara kadar çıkıyor. Kimi zaman bir dizinin bir bölümünde 20 ayrı mekan kullanılıyor. Bunlardan 7-8 tanesinin sabit mekan yani her bölümde kullanılıyor. Geri kalanlar da ihtiyaca göre günlük olarak kiralanabiliyor. Bir dizinin ortalama 6 ay sürdüğü düşünülürse, dizilerin emlak piyasası için önemi daha da çok ortaya çıkıyor.

Özellikle nostaljik ve aşiret yaşamının hakim olduğu dizilerde lüks konaklar kullanılırken, dizilerde zenginliğin simgesi ise havuzlu lüks villalar tercih ediliyor. Yaz dizileri de daha çok otellerde ve tatil beldelerinde çekiliyor. Son zamanlar da ise Yaprak Dökümü, Aşk-ı Memnu gibi nostaljik diziler için ise İstanbul Boğazı'ndaki yalılar rağbet görüyor. Günlük 500 YTL'ye kiralanabilen yalıların aylık kirası 20 bin YTL'yi buluyor.

Dizilerde mekan olarak devlete ait; saray, müze, tarihi konak, park, köprü, sokak ve cadde gibi yerler de kullanılabilir. Bu mekanları kullanmak için de özel fiyat tarifeleri belirlenmiş. Genellikle dizilerde kullanılan mekanların ücreti peşin olarak alınıyor.

DİZİLERİN DE TURİZMİ VAR

Diziler kullanılan mekanlara direkt katkı sağlarken, dizilerin çekildiği bölgeler de geniş kitleler tarafından tanınıyor. Hatta yeni bir iç turizm hareketinin oluşmasına da neden oluyor. Dizilerle yeniden keşfedilen yerlerden biri Peribacaları diyarı Kapadokya... Bölgenin yıldızı Özcan Deniz ve Nurgül Yeşilçay'ın başrollerinde oynadığı Asmalı Konak dizisiyle parladı. Bölge sonrasında birçok diziye ev sahipliği yaptı. Geçen yıl Karaağaç, Dicle ve Yaralı Yürek dizileri Kapadokya'da çekilirken bu yıl ATV'de yayınlanan ve Tamer Karadağlı'nın başrolünde oynadığı Son Ağa dizisi Kapadokya ekonomisine katkı sağlıyor. Bu diziler hem Kapadokya'ya turizm hareketini artırırken, yöre halkı da figüran olarak dizilerde rol alıyor.

MARDİN VE SİNOP GÖZDE

Dizi ve film çekimleriyle turizm hareketinin arttığı illerden biri de Mardin... Mardin'de son 7 yılda 12 dizi, 3 sinema filmi çekildi. Birçok uygarlığa ev sahipliği yapan Mardin, Sıla, Kurtlar Vadisi gibi dizilerle daha iyi tanındı. 2002 yılından itibaren Mardin'e 25 bin yerli turist giderken, bu geçen yıl üç katına kadar çıktı.

Halen yeni dönemde ATV'de yayınlanan Parmaklıklar Ardında dizisinin çekimi Sinop'da devam ediyor. Sinop tarihi cezaevi bu dizi nedeniyle adeta bir film platosu haline getirilerken, prodüksiyon şirketi cezaevine 200 bin YTL'lik harcama yaptı. Parmaklıklar Ardında dizisinin çekimleri halen Sinop'un çeşitli doğal güzelliklerinde ve tarihi cezaevinde sürüyor.

Anadolu'nun birçok kentinde turizmin hareketlenmesine neden olan dizi çekimleri, kentin ekonomilerini de canlandırıyor. Dizi karakterlerinin kullandığı kimi objeler, bu kentlere gelen turistler tarafından adeta kapışılıyor.

DİZİ İHRACATI

Yerli dizi sektöründeki büyüme, dizi ihracatını da beraberinde getirdi. Bir zamanlar dizi ithal eden Türkiye, özellikle Ortadoğu ülkelerine dizi ihracatına

başladı. Dubai'den 22 Arap ülkesine yayın yapan MBC (Middle East Broadcasting Center- Ortadoğu Yayıncılık Merkezi) adlı televizyon kanalı Türk dizilerini ilk keşfeden televizyon kanalı oldu. İhlamurlar Altında ve Gümüş dizilerinin yayın haklarını satın alan MBC, izleyicilerin ilgisi sonucunda toplam 25 Türk dizisini daha satın aldı. Her bir dizinin 200 ila 250 bin dolar arasında bir bedelle ihraç edildiği belirtiliyor.

KANAL D'NİN DİZİLERİ ŞAMPİYON

Reklamveren, bir diziye reklam verirken reytingine bakıyor. Zaten bir dizinin yaşayıp yaşamaması ve kanal yönetiminin diziyi yayınlamaya devam edip etmemesi de dizinin aldığı reyting oranlarına bağlı. Yaptığımız araştırmaya göre, 1-19 Eylül 2008 tarihleri arasında da en çok izlenen 100 programının yaklaşık 20'si yerli dizilerin yeni bölümleri ve ya tekrar bölümlerinden oluşuyor. Tüm gün programlarında geçerli olan bu durum, AB Grubu'nun izlediği programlar açısından da aynı...

Yaptığımız araştırmaya göre, 1-19 Eylül 2008 tarihleri arasında tüm izleyici grubunun izlediği ilk 100 program içinde milli maçların olduğu günler hariç, en yüksek reytingi yerli diziler aldı ve en çok seyredilen program oldular. Bu yerli dizilerin tamamı ise yayınlarında en çok yerli diziye yer veren Kanal D'de yayınlanan dizilerdi.

KANAL D'NİN DİZİLERİ REYTING TAHTINA OTURDU

Tarih	Dizi	Yayınlandığı kanal	Reyting
1 Eylül 2008	Akasya Durağı	Kanal D	6.7
2 Eylül	Küçük Kadımlar	Kanal D	8.5
3 Eylül	Yaprak Dökümü	Kanal D	16.8
4 Eylül	Aşk-ı Memnu	Kanal D	6.9
5 Eylül	Gece Gündüz	Kanal D	5.5
6 Eylül	Kavak Yelleri	Kanal D	6.4
7 Eylül	Düğün Şarkıcısı	Kanal D	5.7
8 Eylül	Arka Sokaklar	Kanal D	7.9
9 Eylül	Küçük Kadımlar	Kanal D	7.7
10 Eylül	Yaprak Dökümü	Kanal D	14.1
11 Eylül	Aşk-ı Memnu	Kanal D	7.1
12 Eylül	Asi	Kanal D	7.1
13 Eylül	Akasya Durağı	Kanal D	6.4
14 Eylül	Gece Gündüz	Kanal D	5.5
15 Eylül	Arka Sokaklar	Kanal D	7.4
16 Eylül	Binbir Gece	Kanal D	9.3
17 Eylül	Yaprak Dökümü	Kanal D	15.7
18 Eylül	Aşk-ı Memnu	Kanal D	7.7
19 Eylül	Asi	Kanal D	6.8

Kaynak: Bu tablo AGB'nin tüm gün reyting raporlarından yararlanılarak hazırlanmıştır.

YERLİ DİZİ REKORU ATV'DE...

KANAL D

Dizilere önem veren bir televizyon kanalı olan Kanal D, sezona 13 yerli dizi ile 'merhaba' diyor. Aşk-ı Memnu, Küçük Kadınlar, Akasya Durağı, Gece Gündüz, Düğün Şarkıcısı, Yol Arkadaşım yeni sezonun yeni filmleri olarak seyirciye sunuluyor. Henüz 13 bölümünü doldurmadı bu diziler... Binbir Gece, Yaprak Dökümü ve Arka Sokaklar, kanalın geçen sezondan bu sezona taşıdığı dizileri... Kavak Yelleri'ni de atv'den bu sezon transfer etti. Kanal yönetimi, Derman, Cesaretin Var mı, Hepimiz Birimiz İçin gibi yaz dizilerinin devam etmemesine karar verdi.

ATV

Yeni yayın döneminde ATV'de 11 dizi yayına giriyor. TRT'den Kanal 1'e geçen Bizim Evin Halleri dizisini transfer eden kanalda, Elif, Doludizgin Yıllar, Gonca Karanfil, Gurbet Kuşları bu sezon yayına girdi. Geçen sezonun en çok seyredilen dizilerinden Hatırla Sevgili artık yayınlanmıyor.

STAR TV

Star TV bu sezon 8 dizi ile seyircinin karşısına çıkıyor. Yaz sezonunda oynatılan yeni dizilerle eylülde yoluna devam eden Star TV; Son Ağa, Pulsar, Baba Ocağı, Bir Varmış Bir Yokmuş, Derdest ve Sonbahar dizilerini seyircisiyle ısıdırmaya çalışacak. Star'da eski sezondan devam eden tek dizi, Faruk Turgut yapımı olan Vazgeç Gönlüm... Star TV'de yaz dizilerinden olan Milyonda Bir ve Eyvah Halam ise kanalla yollarını eylül başında ayırdı.

STV

Samanyolu TV, geçen sezon yayınladığı 6 dizisini bu sezonda yayınlayacak. Bir tek, Büyük Buluşma ile yollarını ayıran kanal, bunun yerine Melih Sezgin'in yapımcılığını üstlendiği Kollama dizisini ekrana koyacak. Kanal toplam 7 dizi ile seyircilerini ekran başına bağlamaya çalışacak.

KANAL 1

Kanal 1, sezona 6 yerli dizi ile devam ediyor. Kanal, sezon başında anonsunu yaptığı Hemşire Meri dizisiyle yollarını daha ilk bölümü çekilirken ayırdı. Halen kanalın tematik bir kanala dönüşüm planları yapıldığı için iddialı dizilerle yoluna devam etmediği belirtiliyor. Ece dizisi de Fox TV'ye transfer oldu.

FOX TV

Fox TV, 6 yerli diziyle yeni sezona giriyor. Kanal, Med Yapım'ın yaz sezonunda seyirci ile buluşan Ece dizisini Kanal 1'den transfer etti. Bez Bebek, Prenses Perfinya gibi çocukların sevgilisi olan dizilerini bu sezon da yayınlamayı sürdürüyor. Fox, geçen sezonun sonunda yayına aldığı Dedektif Biraderler ile yaz sezonunun polisiye dizisi Ateş ve Barut'u yeni sezona taşımadı.

SHOW TV

Kurtlar Vadisi Pusu'yu bu sezon da ekrana taşıyacak. Dizinin yeni bölümleri ekim ayında yayınlanacak. Bu sezon 5 yerli diziyi izleyicilerine sunuyor. Geçen sezonun en çok dizi yayınlayan kanallarından olan Show TV, Cennet Mahallesi,

Fikrimin İnce Gülü, Pusat, Ezo Gelin, Pars Narkoterör gibi dizileri yayından kaldırdı. Bu sezon Doktorlar dizisini ATV'den transfer etti.

TRT 1

TRT 1'de üç dizi yeni sezonda seyirciyle birlikte olacak. 2004 yılından itibaren yayınlanan Vasiyet dizisinin halen tekrar bölümleri yayınlanıyor. İlhan Mansız'ın başrolünü oynadığı Dalga Kıran dizisi, TRT 1'de bu sezonun yenisi... TRT GAP'ta Yeni Evli dizisi yayınlanırken, TRT INT ve TRT Türk'te ortaklaşa Beni Unutma ve Azize dizileri seyirciyle buluşuyor. Geçen sezon TRT 1'de yayınlanan Evimin Erkeği ve Süper Babaanne dizileri bu sezon yayından kaldırıldı.

KANAL 7

Genelde 2-3 dizi film yayınlayan Kanal 7, bu sezon için de iki yeni diziyi seyircileriyle buluşturacağını ilan etmişti. Zülfikar dizisi yayınlanmaya başladı ancak Kırk Hadis Kırk Film dizisi henüz yayınlanmaya başlamadı. Kanal, geçen sezonun Zeynep dizisini yayından kaldırırken, Süleyman Çobanoğlu'nun yapımcısı olan ve yaz sezonunda yayınlanmaya başlayan Doksan dokuz dizisinin de yayınına son verdi.

Yayından kaldırılan diziler

Atv: Hatırla Sevgili

Kanal D: Derman, Cesaretin Var mı, Hepimiz Birimiz İçin

Star TV: Milyonda Bir, Eyvah Halam

STV: Büyük Buluşma

Kanal 1: Hemşire Meri

Fox TV: Dedektif Biraderler, Ateş ve Barut

Show TV: Cennet Mahallesi, Fikrimin İnce Gülü, Pusat, Ezo Gelin, Pars Narkoterör

TRT 1: Evimin Erkeği, Süper Babaanne

Kanal 7: Zeynep, Doksan dokuz, Kırk Hadis Kırk Film

YÖNETMEN VE SENARİSTLER BÖLÜM BAŞINA 5-15 BİN YTL ÜCRET ALIYOR

Dizi Adı	Yönetmen	Senaryo
KANAL D		
Aşk-ı Memnu	Hilal Saral	Ece Yörenç- Melek Gençoğlu
Arka Sokaklar	Orhan Oğuz	Ahmet Yurdakul-Ozan Yurdakul
Akasya Durağı	Yaşar Seniner	Resul Ertaş
Gece ve Gündüz	Metin Balekoğlu	Hülya İniş,Sevgi Saygı, Serdar Tantekin
Küçük Kadınlar	Hakan Aslan	Deniz Akçay
Düğün Şarkıcısı	Şengül Halat Atak	Kubilay Zerener – Elif Ayan – Duygu Nişancı – Aybike Ertürk – Yasemin Özek
Kavak Yelleri	Kerem Çakıroğlu-Jale İncekol	Gökhan Horzum, Ekin Atalar, Eylem Canpolat, Sema Ergenekon
Yol Arkadaşım	Irmak Çığ	Çağan Irmak
Yaprak Dökümü	Mesude Eraslan	Efe Yörenç, Melek Gençoğlu

Binbir Gece	Kudret Sabancı	Yıldız Tunç, Mehmet Bilal, Murat Lütfü, Ethem Yekta
Annem	Faruk Teber	Gamze Özer
Asi	Cevdet Mercan	Şebnem Çıtak İşigüzel, Gül Dirican
Aşk Yakar	Mehmet Ulukan	Antrepo Yazı Grubu
ATV		
Benim Annem Bir Melek	Hakan Algül	Vasif Küçükoruç
Parmaklıklar Altında	Hakan Gürtop	Feride Çiçekoğlu
Selena	Bora Onur	Gani Müjde-Tükenmez Kalem
Sıla	Gül Oğuz	Muharrem Buhara
Avrupa Yakası	Jale Atabey Özberk	Gülse Birsal
Elveda Rumeli	Serdar Akar	Ali Can Yaraş, Özge Efendioğlu, Nuran Evren Şit
Elif	Bülent İşbilen	İlker Barış, Hasan Özsoy, Hülya Şahin, Rasim Doğan
Doludizgin Yıllar	Osman Sınay	Yiğit Güralp
Gonca Karanfil	Gülizar Vatanlar	Sergin Akyaz
Gurbet Kuşları	Yusuf Kurçenli	Eflatun Yazı Grubu
Bizim Evin Halleri	Gülşen Erişdi, Altan Yücel, Mihriban Şahin, Hülya Özyıldırım, Ayşe Tügen	Aynur K. Ulusoy, Sevda Erel
STAR TV		
Kalpsiz Adam	Ümmü Burhan	Yılmaz Erdoğan-Sırrı Süreyya Önder
Son Ağa	Özer Kızıltan	Güliz Kucur, Suna Dölek, Gül Abus Semerci
Pulsar	Mustafa Yaşar	Ayşe Şule Bilgiç
Derdest	Kerem Çakıroğlu	Eylem Canpolat, Sema Ergenekon
Baba Ocağı	Mustafa Şevki Doğan	H. Baykut Badem, Arzu Birol, Filiz Ekinci, Emin Gürsoy
Vazgeç Gönülüm	Ahmet Sönmez	Ayşe Teker
Sonbahar	Nihat Durak	Şebnem Çıtak
Bir Varmış Bir Yokmuş	Bülent İşbilen	Meriç Özen, Hamdi Döker
SAMANYOLU TV		
Beşinci Boyut	Hasan Kıraç	
Hakkını Helal Et	Çelik Berksoy	
Hekimoğlu	Murat Saraçoğlu	
Kollama	Cemile Kırmızı Karadaş	
Tek Türkiye	Gürsel Ateş	
Yeşeren Düşler	Taner Tunç	
Şubat Soğuğu	Mahmut Bengi	
KANAL 1		
Deniz ve Mehtap	Emre Arda	Ayşe Teker
Emret Komutanım	Murat Düzgünoğlu	Yılmaz Okumuş, Ali Alper Erze
Aşkim Aşkim	Nursan Esenboğa	Tayfun Güneyer
Yalancı Romantik	Birkan Uz	Birol Güven, Murat Aras, Metin Açıkgöz
Peri Masalı	Celal Çimen	Caner Güler
Kardelen	Volkan Kocatürk	Tayfun Güneyer
FOX TV		
Kızlar Takımı	Tuba German	Meriç Acemi, Arzu Gamze Kılınç
Prences	Umut Gelgör	Caner Güler

Perfınya		
Unutma Beni	Mihriban Şahin, Gülsen Erişdi	Sevim Hazel Ünsal ve ekibi
Bez Bebek	Özlem Baysu	Nil Banu Engindeniz
Arka Sıradakiler	Hamdi Alkan	Yelda Açıkgöz, Nur Özlem -Bırol Elginöz
Ece	Birkan Uz	
SHOW TV		
Gece Sesleri	Cemal Şan	Deniz Akçay
Eşref Saati	Zeynep Günay Tan	Raci Şaşmaz, Bahadır Özdener, Cüneyt Aysan
Dudaktan Kalbe	Andaç Haznedaroğlu	Ece Yörenç-Melek Gençoğlu
Kurtlar Vadisi Pusu	Sadullah Şentürk	Raci Şaşmaz, Bahadır Özdener, Cüneyt Aysan
Doktorlar	Oğuzhan Tercan	Ebru Hacıoğlu & Hande Türel
TRT 1		
Dalga Kıran	Gürsel Ateş	Recep Sarı
Mert ile Gert	Hakan Algül	Mahinur Ergun-Kubilay Tuncer
Vasiyet	Fida Motan	
TRT GAP		
Yeni Evli	Alper Tunga Özdemir	Zehra Çelenk
TRT INT-TRT TURK		
Beni Unutma	Güzide Balcı	Gamze Özer
Azize	Sevgi Bırsel	
KANAL 7		
Zülfikar	Ahmet Sönmez	Soner Pehlevan, Cengiz Dinçer